

Motion till riksdagen 2023/24:2629

av **Anna-Caren Säterberg m.fl. (S)**

Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt förslaget i tabellen i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftfulla åtgärder behövs för att Sverige ska lyckas ställa om till ett fossilfritt välfärdsland för att leva upp till Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en rättvis klimatomställning bör öka Sveriges konkurrenskraft och skapa jobb i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det klimatpolitiska ramverket ska värnas och att förslag om skärpta och kompletterande mål, såsom konsumtionsbaserade utsläpp och sektormål, bör diskuteras och förankras brett med andra partier i Miljömålsberedningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en förebild för andra länder och driva på i EU och FN för att världens länder ska öka sina åtaganden för att göra verklighet av Parisavtalets ambitioner och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska klimatarbetet kräver satsningar på miljöövervakning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska uppdatera Sveriges klimatanpassningsstrategi och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en beredskapsgeneral ska införas vars syfte är att koordinera länsstyrelsernas krisarbete under extremväder och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att satsa på och utveckla Klimatklivet med en tydligare inriktning för att underlätta klimatomställning för vanligt folk och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att satsa på och utveckla Industriklivet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå vidare med planerna att ta bort koldioxid från atmosfären genom satsningar på bio-CCS och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs snabbare, effektiva och enklare tillståndsprocesser, med fortsatt höga miljökrav för att främja en snabbare omställning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att genomföra förslagen i proposition 2021/22:210 om ett tidigare kommunalt ställningstagande till vindkraft och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillståndsprocesserna måste vara likvärdiga och förutsägbara över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja och påskynda öppnandet av nya gruvor i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver stärka sin position som en ledande aktör inom hållbar gruvdrift och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att anta bestämmelser som gör det tvingande att finansiera och planera för framtida restaurering av de av gruvverksamheten påverkade områdena och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en omställning till en mer cirkulär ekonomi är en förutsättning för att klara miljömålen och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att utsläppen från inrikes transporter, förutom inrikesflyg, ska minska med minst 70 procent senast 2030 och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av storskalig inhemsk produktion av biodrivmedel och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att klimatpremien för arbetsmaskiner och andra fordon behålls och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör fortsätta sitt påverkansarbete mot EU för att biodrivmedel ska gynnas framför fossila drivmedel och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att antalet utsläppsrätter inom EU:s utsläppshandel ska minska och att svenska överskott av utsläppsutrymme inom EU:s ansvarsdelningsförordning inte ska säljas till andra länder och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör accelerera klimatomställningen så att Sverige når klimatmålen till 2030 och nettonollutsläpp av växthusgaser till 2045 och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s utsläppshandel bör skärpas genom att nyttigivning av utsläppsrätter stoppas långt före 2050, att den linjära reduktionsfaktorn skärps och att systemet med gratis tilldelning avslutas och tillkännager detta för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att känsliga områden ska skyddas från bottentråkning och att mindre miljöpåverkande fiskeredskap ska stimuleras och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hav och sjöar ska klaras från övergödning och försurning, att den biologiska mångfalden ska säkras i åar och älvar och att gifter och plast inte ska spridas i havet och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en säker dricksvattenförsörjning, med anledning av klimatförändringarna samt potentiella kriser, behöver tryggas och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att spridningen av mikroplaster till haven måste stoppas och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reningen av vårt avloppsvatten måste bli bättre för att minska utsläppen av övergödande ämnen och kemikalier och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att metoder för att minska läkemedelsresterna i avloppsvattnet bör utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att våra dricksvattentäkter måste få ett starkare lagligt skydd och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är av stor vikt att förena höga miljökrav med fungerande förutsättningar för framtidens småskaliga vattenkraft och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör verka för en lagstiftning där miljön och människor skyddas från skadeverkningar av hormonstörande ämnen och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på EU för skärpta kemikalielagar och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att skapa både jobb och en renare miljö genom implementeringen av kemikaliestrategin och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden är avgörande för den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att återställandet och anläggandet av våtmarker pågår och intensifieras i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett modernt strandskydd som innehåller både lättnader och skärpningar i syfte att främja landsbygdsutveckling, bevara växt- och djurlivet samt garantera allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en cirkulär ekonomi för att nå klimatmålen, bevara den biologiska mångfalden och skapa fler nya jobb och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i den gröna omställningen ska avfall ses som en resurs som bör återvinnas eller utnyttjas på ett resurseffektivt sätt så långt som möjligt och tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vi välkomnar EU-kommissionens mål och ambitioner om att minska omfattningen av onödiga förpackningar och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ligga i framkant när det kommer till att återvinna och återanvända textilier och att den cirkulära hanteringen av textilavfall bör öka och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna själva ska få bestämma hur insamlingsystem för textilier ska utformas och att de också bör få i uppdrag att informera allmänheten om hur man kan återanvända textilier på bästa sätt och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett utökat producentansvar och andra cirkulära styrmedel som bidrar till ökad insamling och återanvändning och återvinning av oanvända mobiltelefoner och småelektronik och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dagens producentansvar för verksamhetsavfall måste tydliggöras och utvecklas och styras mer mot återvinning och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en ökad återanvändning och återvinning i byggbranschen och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en kvotplikt och stimulans på återvunnet material i vissa produkter inom byggsektorn vid upphandling av nyproduktion av bostäder för att minska människors påverkan på miljön och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att energiåtervinning bör betraktas som en sista utväg, endast att övervägas när materialåtervinning inte är genomförbar, och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om plastens roll i byggsektorn och understryker vikten av att återvinna plast givet dess påverkan på miljön och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Boverkets byggregler så att återanvänt material ska kunna användas vid hållbart byggande av bostäder och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att offentlig upphandling bidrar till klimatomställningen genom att behoven i ökad utsträckning tillgodoses med giftfria, fossilfria och cirkulära lösningar i enlighet med den klimatpolitiska handlingsplanen och strategin för cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att bekämpa avfallsbrottsligheten och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sambandet mellan miljöbrott och den organiserade brottsligheten och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att se över straffen och grunderna för vad som ska ses som grova miljöbrott och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de nya utredningarna om miljöbrott och myndighetsuppdragen som tillsatts av den tidigare socialdemokratiska regeringen är viktiga steg för att minska riskerna för människors

hälsa, för miljön och för att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Naturvårdsverket	635 535	±0
1:2 Miljöövervakning m.m.	417 714	30 000
1:3 Åtgärder för värdefull natur	1 212 035	250 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	1 064 318	-250 000
1:5 Miljöforskning	96 825	±0
1:6 Kemikalieinspektionen	324 678	±0
1:7 Avgifter till internationella organisationer	314 431	±0
1:8 Klimatbonus	1 300 000	±0
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	292 107	±0
1:10 Klimatanpassning	89 500	100 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 367 565	±0
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	262 900	±0
1:13 Internationellt miljösamarbete	37 400	±0
1:14 Skydd av värdefull natur	1 670 500	250 000
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	321 930	±0
1:16 Klimatinvesteringar	4 950 000	±0
1:17 Klimatpremier	2 122 000	±0
1:18 Industrikivet	1 457 000	500 000
1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	115 000	±0
1:20 Driftstöd för bio-CCS	15 000	±0
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	133 513	±0
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 107 408	±0
Summa	19 307 359	880 000

Leda klimatomställningen för jobb och en bättre framtid

Klimatförändringarna påverkar oss alla. Under sommaren 2023 har Europa upplevt några av de mest extrema väderhändelserna i modern historia: översvämningar i Tyskland som krossade hela samhällen, rekordheta i Frankrike som ledde till omfattande skogsbränder och en osedvanlig torka i södra Spanien som påverkat både vattenförsörjning och skördar. Rapporter från FN:s klimatpanel visar att vår påverkan på klimatet ökar snabbare än väntat. För att följa Parisavtalet och bli det första fossilfria välfärdslandet i världen behöver vi agera kraftfullt nu. Klimatförändringarna har även haft direkta konsekvenser för Sverige. Vår livsmedelsförsörjning har påverkats med minskade skördar, och detta har lett till höjda matpriser för svenska konsumenter. Utöver de direkta effekterna driver klimatförändringar fram en global flyktingkris.

Människor tvingas lämna sina hem på grund av svält, torka och översvämningar, vilket skapar påfrestningar över hela världen.

Men det finns hopp. Klimatomställningen är också en chans för Sverige att skapa nya jobb och stärka vår globala position. Genom samarbete med näringslivet och tidigare regeringsbeslut har vi tagit viktiga steg: fossilfritt stål produceras nu i Sverige, vi tillverkar elbilar och gamla industrier förvandlas till batterifabriker. Det skapar tusentals jobb här och nu, försörjning för vanligt folk och ny framtidstro på orter som tampats med arbetslöshet och bristande välfärd. Den svenska industrin och transportnäringsen spelar en nyckelroll i vårt samhällsbygge och kommer att göra det också i vårt arbete för att klara klimatomställningen. Vi tror på den svenska industrins förmåga att leda vägen i klimatomställningen. Vårt mål är att minska utsläppen snabbare och säkra en bättre framtid för Sverige.

Ett fossilfritt Sverige

Klimatkrisen är här och nu. Men vi är redo att agera. Vårt mål? Gör Sverige till världens första fossilfria välfärdsland. Med teknik, kunskap och en gemensam vilja kan vi leda omställningen. Vi ser framåt, medan den borgerliga regeringen och Sverigedemokraterna ser bakåt med nedskärningar inom klimat och naturvård, och genom att tillsätta utredningar vars syfte är att undergräva våra ambitiösa klimatmål.

Det handlar om att ställa om, inte stänga ner. Vår tidigare regering satte upp ett klimatpolitiskt ramverk, gav näringslivet tydliga spelregler och initierade ”Fossilfritt Sverige”. 22 branscher har redan tagit fram planer för att bli fossilfria eller klimatneutrala. Vi måste investera i teknik och kunskap och stärka Sverige som förebild i världen. Men vad ser vi nu? En borgerlig regering och Sverigedemokraterna som ökar utsläppen med sitt budgetförslag för 2024. Vi säger som det är: Detta är inte ambitiöst. Det är direkt farligt och osvenskt.

Omställningen måste ske rättvist, med alla med på tåget. Klassperspektivet får inte glömmas. Med rätt reglering, investering och vilja kan vi skapa gröna jobb över hela Sverige så att ingen lämnas efter. I uppgörelse med övriga partier om det klimatpolitiska ramverket har vi socialdemokrater kommit överens om ett sektormål och transportmål. För att nå klimatmålen måste Sveriges utsläpp av växthusgaser minska snabbt, men det saknas åtgärder för att åstadkomma snabba utsläppsminskningar. Den högerkonservativa regerings och Sverigedemokraternas budget för 2024 ökar istället utsläppen. Vi är också kritiska till att regeringen i offentliga uttalanden försökt att förminska betydelsen av den nya inriktningen på Sveriges klimatpolitik samt att man nyligen tillsatt en utredning för att se över dom svenska klimatmålen. En bred långsiktig politisk överenskommelse är avgörande för att svenska företag och konsumenter ska göra de nödvändiga investeringar som krävs för en omställning till ett fossilfritt Sverige.

Den gröna industriella revolutionen

Den socialdemokratiskt ledda regeringen introducerade 2015 Klimatklivet – en reform som har resulterat i investeringar över 10 miljarder kronor i 4 500 lokala klimatåtgärder och 2,4 miljoner ton årligen i minskade CO₂-utsläpp. För att göra klimatomställningen mer tillgänglig för alla, vill vi socialdemokrater förenkla processen ytterligare. Industriklivet, som introducerades av den socialdemokratiska regeringen 2018, har stöttat ban-

brytande projekt som Hybrits fossilfria stål och kemisk plaståtervinning i Stenungsund. Forskningsinstitutet Rise fick 350 miljoner under 2021–2022 för att stärka bioraffinaderier, vilket främjar övergången från fossilbaserade till förnybara lösningar inom flera sektorer. Vi ser potentialen i teknik för koldioxidavskiljning och -lagring och vill satsa på bio-CCS för att minska atmosfärens CO₂-halt. Socialdemokraterna siktar på att vidareutveckla Industrielivet med dessa visioner i åtanke.

Effektiva och snabbare miljötillståndsprocesser

För att driva den gröna industriella revolutionen och säkerställa att klimatinvesteringar och jobb stannar i Sverige behöver vi effektivare och snabbare miljötillståndsprocesser, med bibehållna höga miljökrav. Miljöprövningsutredningen och Klimatråtsutredningen har lämnat många förslag för att göra processerna smidigare och snabbare. Trots dom liggande förslagen i regeringens byrålåda väljer man, tillsammans med Sverigedemokraterna, att tillsätta ytterligare en utredning, vilket riskerar att fördröja processen. Detta sätter käppar i hjulet för Sveriges ambition att bli världens första fossilfria välfärdsland, särskilt när dom svenska utsläppen ökar med regeringens nya politik. Vi socialdemokrater vill modernisera tillståndsprocesserna nu för att påskynda den gröna omställningen. Klimatinvesteringarna och framtidens jobb ska hamna i Sverige och inte försvinna iväg till andra länder. Då krävs snabbare och enklare tillståndsprocesser, med fortsatt höga miljökrav och rättssäkerhet.

Förenklade tillståndsprocesser och fler beslut om ny vindkraft är viktigt för att tillföra ny elproduktion till det svenska energisystemet. Dagens nettoöverskott av el kommer inom några få år att förbytas till ett underskott och importbehov om inte mer produktion tillförs. Det hotar den gröna industriella omställningen om inte elektrifieringen kan fortgå för att minska utsläppen av CO₂. Det nuvarande regeringsunderlaget röstade förra mandatperioden nej till lagförslag som skulle öka rättssäkerheten. Detta agerande får nu allvarliga konsekvenser. Det visas inte minst av en ny dom som upphäver tillståndet för en planerad och tidigare godkänd ny vindkraftspark i Västerviks kommun. Därför uppmanar vi regeringen och Sverigedemokraterna att genomföra förslagen i proposition 2021/22:210 om ett tidigare kommunalt ställningstagande till vindkraft, som föreslogs av den tidigare socialdemokratiska regeringen. Ska målet om nettonollutsläpp till 2045 bestå förutsätts att den pågående elektrifieringen av industri och transporter skalas upp, både på kortare och på längre sikt. Det kommande decenniet behöver planerade investeringar i fossilfri elproduktion, det vill säga huvudsakligen vindkraft, och elnät genomföras i en snabb takt.

I ljuset av den pågående globala klimatomställningen behöver Sverige stärka sin position som en ledande aktör inom hållbar gruvdrift. Behovet av kritiska metaller kommer att vara sex till åtta gånger större i framtiden när elektrifiering och fler batterier kommer att behövas i omställningen av vår industri- och transportsektor. För Socialdemokraterna är det därför inte bara en ekonomisk fråga, utan även en moralisk plikt, att stödja och påskynda öppnandet av nya gruvor i Sverige. I Tyskland har man framgångsrikt infört lagstiftning som tar hänsyn till både gruvsektorns behov och skyddet av miljön. Detta system garanterar att företagen redan från början planerar för och finansierar den framtida restaureringen av de påverkade naturområdena. Med Tysklands framgångsrika modell som förebild bör Sverige överväga att anta liknande bestämmelser för att säkerställa ett hållbart och ansvarsfullt gruvdriftssystem.

Omställningen av den svenska fordonsflottan

Bränslepriserna har skjutit i höjden på grund av Rysslands illegala krigföring i Ukraina. Det understryker vikten av att Sverige står stadigt i sin egen energiförsörjning och inte är beroende av globala geopolitiska förändringar. Som socialdemokrater ser vi det som en central del av vår vision att minska vårt beroende av fossila bränslen och därmed förbättra Sveriges självständighet. Vårt land bör inte enbart reagera på internationella kriser utan proaktivt bygga en hållbar, rättvis och ekonomiskt robust framtid för alla svenskar.

Att uppnå en fossilfri fordonsflotta till 2030 är inte bara en önskan, det är en nödvändighet. Vårt tidigare initierade ”bonus malus-system” var ett steg i rätt riktning, där miljövänliga fordon belönades, vilket ledde till en ökning av försäljning av el- och laddhybridbilar. Detta var en del av vårt större engagemang för att göra transporter mer hållbara och göra det möjligt för varje svensk att bidra till klimatomställningen. Tyvärr har den nuvarande regeringens beslut att ta bort bonus malus-systemet lett till att försäljningen av eldrivna fordon kraftigt minskat, vilket leder till ökade klimatutsläpp. Denna kortsiktiga och ogenomtänkta politik går emot alla våra gemensamma ansträngningar att bekämpa klimatförändringarna, ställa om och stärka Sveriges energisäkerhet.

Sveriges omställning till en bioekonomi är en central del i omställningen. Bioekonomiutredningens slutsatser, som presenterades under 2023, belyser hur bioekonomin kan ge hållbara lösningar för produktion och konsumtion. Genom att prioritera förnybara bio-baserade resurser från skog och jordbruk, kan vi som nation stärka vår ekonomi, minska vårt ekologiska fotavtryck och skapa en rättvisare framtid för kommande generationer.

När det kommer till arbetsmaskiner och deras roll inom skogsbruk, jordbruk och byggindustri, står det klart för oss att dessa sektorer är ryggraden i den svenska ekonomin. Därför bör vi säkerställa att dessa sektorer också har möjlighet att anamma hållbar praxis och ställa om genom en klimatpremie. Varje steg mot en grönare industri är ett steg mot ett rättvisare och mer hållbart Sverige.

Flygets miljöpåverkan kan inte heller ignoreras. Vårt stöd för en ständigt ökande inblandning av biodrivmedel i flygfotogen är avgörande för att minska denna påverkan. Och när det kommer till laddinfrastruktur för elbilar, är det uppenbart att alla svenskar, oavsett var de bor, förtjänar tillgång till ren, förnybar energi. Som socialdemokrater strävar vi efter ett Sverige där varje medborgare känner att de är en del av omställningen, och där vår kollektiva kraft kan skapa en ljusare, grönare och mer rättvis framtid.

Klimatberedskap i svenska kommuner

Sommaren 2023 har inte bara gett oss vackra dagar utan också påmint oss om klimatets allt mer påtagliga påverkan på vår vardag. Värmeböljor, skyfall och andra oväntade händelser har visat på behovet av att rusta våra samhällen för klimatförändringarnas påfrestningar. Vi har sett hur vädret kan ställa till det – översvämningar som skapar kaos, bränder som hotar och snabba temperaturväxlingar som rubbar vår vardag. Ras, skred, erosion och översvämningar förväntas bli vanligare till följd av mer extremväder och i synnerhet fler kraftiga skyfall.

Sverige har hittills haft förtvivlat svårt att ta höjd för de risker och kostnader som det förändrade klimatet för med sig. Det hjälps inte av att regeringens och Sverigedemokraternas budget ökar utsläppen av växthusgaser de kommande åren och dessutom drar ned på MSB:s och länsstyrelsernas resurser för klimatanpassning. Det är en farlig politik för

Sverige och kommer att bli dyrt för dom svenska hushållen framöver. Därför vill vi ta ansvar och stärka våra kommuner i kampen mot klimathoten. Det handlar om att investera i kommunernas arbete för att skydda oss bättre. Genom att förstärka avloppssystem, förebygga översvämningar och hantera regnvatten på smartare sätt kan vi minska riskerna när vädret blir vilt. Om något oväntat händer måste vi vara förberedda. Vi vill se till att alla vet vad de ska göra och hur de kan agera för att hantera kriser på ett tryggt sätt. Därför vill vi införa en "beredskapsgeneral" för att stärka klimatberedskapen i våra kommuner och länsstyrelser. Vår föreslagna beredskapsgeneral ska fungera som en samordnare och en drivande kraft när det kommer till klimatberedskap på lokal, regional och statlig nivå. En sådan person skulle ha det övergripande ansvaret för att se till att kommunerna och länsstyrelser är redo att möta klimatrelaterade utmaningar.

EU:s klimatarbete

Inom EU ser vi att klimat- och miljöambitioner är i ständig förändring. Flera medlemsländer drar ner på sina miljöambitioner. I Italien har den nuvarande högerkonservativa regeringen riktat kritik mot regler för energieffektivisering i byggnader. Samtidigt ifrågasätter Nederländerna kraven på minskade kväveutsläpp. Vi har även sett hur polska beslut om förbud av förbränningsbilar har tagits till EU-domstolen, och i Tyskland har det klimatskeptiska partiet "Alternativ för Tyskland" vuxit i styrka. Vi ser med stor oro på den nuvarande klimatpolitiska händelseutvecklingen. Vi tror på EU:s centrala roll i den globala klimatkampen och betonar vikten av gemensamma åtgärder. Det är avgörande att EU bibehåller sin ledande roll inom klimatområdet och inte kompromissar med sina ambitioner, speciellt när vi står inför alltmer påtagliga konsekvenser av klimatförändringarna.

Trots dessa utmaningar har vi sett framsteg. EU-kommissionen har introducerat ESRS-standarder för hållbarhetsrapportering, vilket kommer att göra dessa rapporter obligatoriska för företag inom EU. Dessutom har tre nya lagar som rör energieffektivisering, utbyggnad av tankinfrastruktur för hållbara transporter och sjöfartens övergång till hållbara bränslen antagits inom "Fit for 55"-paketet. EU:s klimatstruktur förnyas konstant. "Fit for 55"-paketet, som har godkänts av EU-rådet och Europaparlamentet, siktar på att minska växthusgaser med 55 % fram till 2030. Paketets mål är att skapa en konsekvent ram för att uppfylla EU:s klimatambitioner, främja en rättvis omställning och stärka EU:s konkurrenskraft. Detta positionerar EU och Sverige i frontlinjen av den globala klimatkampen och ger potential för fler gröna jobb i framtiden. Vi socialdemokrater driver på att EU:s utsläppshandel skärps genom att nyttigivning av utsläppsrätter stoppas långt före 2050 och att den linjära reduktionsfaktorn höjs. Den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen och de svenska socialdemokratiska europaparlamentarikerna har varit drivande i att reformera EU:s utsläppshandelssystem. Bland annat har den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen varit drivande i att avskaffa det stora överskott av utsläppsrätter som sänkt priset på utsläppsrätter och därmed incitamenten att ställa om. Svenska europaparlamentariker har också varit drivande i arbetet med att höja ambitionen i kommissionens senaste revidering av utsläppshandel som kraftigt ökar klimatambitionen.

Socialdemokraterna kommer ihärdigt att arbeta för att sätta press på den högerkonservativa regeringen att agera gentemot EU för att biodrivmedel ska fortsätta prioriteras framför fossila alternativ, även efter 2022. Vi hoppas och förväntar oss att

den nya högerkonservativa regeringen arbetar för att EU stadigvarande accepterar skattelättnader för biodrivmedel som är rena eller har hög inblandning.

Rent hav och rent dricksvatten

Havens ekosystem står inför avsevärda hot och det är en prioritering för oss att ständigt arbeta för ett hållbart fiske. För att säkerställa detta, ser vi en brådskande nödvändighet att skydda känsliga områden från bottentrålning och istället uppmuntra användningen av miljövänliga fiskeredskap. Det är av yttersta vikt att EU enas om att stoppa botten-trålning, givet dess påverkan på bottenfaunan. Vi ser även en möjlighet att främja hållbar fiskuppfödning med strikta miljökrav, vilket kan skydda vilda fiskbestånd samtidigt som det skapar arbetstillfällen på landsbygden.

Ett viktigt steg för att säkra den biologiska mångfalden är att skydda våra sjöar och hav från övergödning, försurning samt skadliga ämnen som gifter och plast. Samtidigt ser vi behovet av att upprätthålla en balans mellan strikta miljökrav och att ge småskalig vattenkraft en chans att blomstra i en hållbar framtid.

Vi har åstadkommit viktiga framsteg i EU när det kommer till vattenfrågorna. Ett exempel är vårt ramdirektiv för vatten. Att uppfylla dess krav på god ekologisk och kemisk status i våra vattenmiljöer är en utmaning Sverige står inför. För oss är det av största vikt att trygga en säker dricksvattenförsörjning, särskilt med tanke på klimatförändringarna och potentiella kriser. Under den tid då vi socialdemokrater ledde regeringen genomförde vi satsningar på dricksvatten- och vattenförsörjning. Till exempel vidtogs kraftfulla åtgärder mot övergödning, nya metoder introducerades för att minska läkemedelsresterna i avloppsvattnet och det satsades på forskningsprogram för vatten. Reningen av vårt avloppsvatten behöver förbättras för att minska utsläppen av övergödande ämnen. Vi vill fortsätta utveckla metoder för att minska läkemedelsresterna i avloppsvattnet, och vi anser att dricksvattnet och våra dricksvattentäkter måste få ett starkare lagligt skydd. Miljömålsberedningen har tidigare föreslagit en havslag, ett initiativ som vi ser som ett positivt steg för en bättre havsmiljö. Denna lag skulle ställa högre krav på att regeringen tar ansvar för havspolitik. Vi socialdemokrater ser positivt på ett utökat och förstärkt skydd för haven.

Plastnedskräpningen, särskilt i våra hav, är en av vår tids mest pressande miljöutmaningar. Detta problem har förvärrats av den globala ökningen av engångsplastprodukter. Att minska plastavfallet och samtidigt förbättra återvinningen är centralt, och därför drev den förra socialdemokratiska regeringen en ambitiös linje i EU för att avveckla all engångsplast. Som socialdemokrater tror vi på breda lösningar och investeringar snarare än skattesänkningar för att adressera de stora miljöproblemen. Vi anser att miljöövervakningen är avgörande för att kunna ge politiska beslutsfattare relevanta underlag för välgrundade beslut och mäta huruvida den förda miljöpolitiken får effekt. Därför vill vi fortsätta att satsa på miljöövervakning av hav och vatten.

En giftfri miljö

Vi socialdemokrater anser det viktigt att Sverige aktivt verkar för en lagstiftning där miljön och människor skyddas från skadeverkningar av hormonstörande ämnen. Farliga ämnen sprids i miljön och i produkter som vi och våra barn kommer i kontakt med. Att

minska mängden skadliga kemikalier och tungmetaller är en prioriterad miljöfråga för oss socialdemokrater.

Nya kemikalier ska bara tillåtas om de är bevisat ofarliga och ska bytas ut mot mindre farliga alternativ. Särskilt viktigt är att minska miljö- och hälsoriskerna med ämnen som vi och våra barn kommer i kontakt med i vår vardag – t.ex. i mat, dricksvatten, kosmetika, kläder, skor och leksaker.

EU:s nya antagna kemikaliestrategi syftar både till att uppnå en giftfri miljö med en högre skyddsnivå för människors hälsa och miljön och till att stärka konkurrenskraften hos EU:s kemiska industri. Åtgärderna i strategin innefattar bland annat att ersätta och minimera farliga ämnen och fasa ut de mest skadliga kemikalierna från användning som inte är nödvändiga för samhället. Där i ingår också all användning av högfluorerade ämnen, PFAS. Strategin inriktas särskilt på att förbjuda de mest skadliga kemikalierna i konsumentprodukter som kosmetika, leksaker, rengöringsmedel, barnavårdsartiklar, möbler, textilier och material som kommer i kontakt med livsmedel. Vi vill att Sverige driver på i EU för skärpta kemikalielagar. Vi vill göra platser där barn vistas dagligen, till exempel förskolor och skolor, giftfria. Regler måste ta hänsyn till kombinations-effekter av olika farliga ämnen. Vi har skapat ett tryggare Sverige genom att öka resurserna för att sanera farlig mark och förstärka Kemikalieinspektionens tillsyn av produkter som vi dagligen kommer i kontakt med. Det vill vi fortsätta att utveckla.

Vi är nu i ett kritiskt läge när EU:s kemikaliestrategi ska implementeras. Strategin presenterades av kommissionen 2020 och godkändes av EU-ländernas ministrar i ministerrådet 2021. Strategin innebär en kraftigt höjd ambition för att minska farliga kemikaliers påverkan på människor och miljön. Flera av förslagen är sådana som vi socialdemokrater har drivit under många år. Vi svenskar kan vara särskilt stolta över EU:s kemikaliergelverk ”Reach” som den tidigare svenska miljökommissionären och tidigare socialdemokratiska utrikesminister Margot Wallström tog initiativ till att skapa.

Konsumenter ska inte behöva oroa sig för att cancerframkallande ämnen ingår i produkter som vi använder i vardagen, t.ex. kläder eller produkter som kommer i kontakt med barn. Konsumenter ska kunna förvänta sig att produkter som de köper i butiker eller online är säkra och fria från skadliga substanser.

Det nya kemikaliergelverket ska gå hand i hand med ambitionerna för en cirkulär ekonomi. Om vi ska öka återvinning och återanvändning av resurser måste de material som cirkuleras vara giftfria. Genom en ambitiös implementering av kemikaliestrategin kan vi skapa fler jobb och samtidigt bidra till en renare miljö.

Naturvård och biologisk mångfald

Vi är mycket oroade över de konsekvenser som regeringens beslut gällande nedskärningar i miljöbudgeten får för vårt svenska friluftsliv. Det är inte bara den biologiska mångfalden som hotas av regeringens beslut – även vårt rika och välutvecklade friluftsliv riskerar att försämrans avsevärt. Övergivnet skräp i skog och mark, stängda grillplatser och igenvuxna vandringsleder kommer att bli allt vanligare scener för våra medborgare om regeringens nedskärningar fortsätter. Två av våra främsta organisationer inom området, Friluftsrådet och Svenska Turistföreningen, har i en nylig sammanställning belyst hur drastiskt regeringen skurit ner anslagen som direkt berör friluftslivet och dom gröna jobben. Bland dessa nedskärningar märks en drastisk minskning av anslaget till våra länsstyrelser, vars huvudsakliga uppgifter innefattar skötsel av natur-

reservat och nationalparker. Dessa anslag har minskat med hela två tredjedelar detta år jämfört med föregående år. Denna nedskärning påverkar direkt underhåll av stigar och toaletter och städning i våra mest värdefulla naturområden. Vi socialdemokrater anser att friluftslivet är en central del av den svenska identiteten och livsstilen. Det bidrar inte bara till fysisk och psykisk hälsa utan också till en stark samhörighet med vår unika natur. Det är oacceptabelt att regeringen skär ner på de resurser som gör detta möjligt för alla medborgare, oavsett bakgrund eller ekonomiska förutsättningar. Vi kommer att fortsätta kämpa för att säkerställa att vårt svenska friluftsliv får de resurser det förtjänar.

Naturen, med alla dess växter och djur, är grunden för vår existens. Denna rikedom av arter ger oss mat, rent vatten och luft. Men när arter försvinner, blir vår natur skörare. Därför menar vi att sammanhängande skyddade områden är av yttersta vikt för att bevara denna biologiska mångfald. Under vår regeringstid har vi kraftigt ökat anslagen för naturvård. Vårt mål är inte bara att skydda den svenska naturen utan också att säkerställa skydd för globala miljöer, som exempelvis Arktis.

Hoten mot den biologiska mångfalden ökar i Sverige. Enligt den senaste rödlistan från SLU Artdatabanken hotas 2 249 växt- och djurarter av utrotning. Invasiva främmande arter utgör också ett av de största globala hoten mot vår biologiska mångfald. I ett sånt läge för vår svenska natur så är det ytterst oroande att den nuvarande högerkonservativa regeringen och Sverigedemokraterna under 2023 dragit ned på resurserna till naturvård, miljöövervakning och åtgärder mot invasiva arter. Vi förstår allvaret i miljöförstörelsen konsekvenser: hälsoproblem, förlorad natur och ett skadat ekosystem. Som socialdemokrater tror vi starkt på samhällets kraft att vända denna trend. Genom skärpta lagar, riktade investeringar och effektiv miljöövervakning kan vi styra mot en mer hållbar framtid.

Genom EU:s art- och livsmiljödirektiv har vi gemensamt arbetat för att skydda och bevara vår biologiska mångfald, med Natura 2000-områden som en central del. Men vi anser att EU-regler inte räcker. Vi ser ett behov av att granska och anpassa svenska regler, särskilt de som rör små vattendrag och vattenkraft.

Återskapandet av våtmarker bidrar till många stora positiva effekter på både klimatet och biologisk mångfald. Insatserna som genomfördes av den tidigare socialdemokratiska regeringen har bidragit till att balansera vattenflöden, förbättra vattenhushållning, öka tillskottet till grundvatten, gynna biologisk mångfald samt minska klimatpåverkan och övergödning. Fortsatt arbete med skydd, restaurering och återskapande av våtmarker är nödvändigt för att miljö kvalitetsmålet ska nås. Denna typ av insatser kan också bidra till jobbskapande runt om i Sverige, särskilt på landsbygden för människor i behov av arbete.

När man arbetar med restaurering, rehabilitering och liknande miljöåtgärder av mark och vatten är det nödvändigt att bestämma och prioritera vilka ekosystemtjänster som är önskvärda eller nödvändiga att bevara eller främja. Att försöka att helt återställa mark- och vattenområden till en status som rådde innan mänsklig påverkan är sällan möjligt eller önskvärt. Människan har alltid brukat naturen för att främja mänskligt liv; det är när ekosystem skadas så att de inte längre producerar de ekosystemtjänster vi önskar som vi behöver arbeta med miljöåtgärder. Costa Rica har framgångsrikt implementerat lagar sedan 1996 som skyddar skogar nära floder och har dessutom introducerat nationella initiativ för att utöka skogstätet. Ett viktigt inslag i Costa Ricas strategi är deras program där markägare kompenseras för att skydda och återskapa skogar, vilket erbjuder en lösning på den ekonomiska utmaning som detta kan innebära för jordbrukare. För att stärka ekosystemens hälsa och skydda både naturen och människorna

som bor inom dessa områden, bör Sverige hämta inspiration från Costa Ricans framgångsrika modell. Att betala för ekosystemtjänster, särskilt vid återskapandet av skogar nära vattendrag, kan erbjuda en lösning som gynnar både miljön och ekonomin.

Målet med art- och habitatdirektivet är att den biologiska mångfalden ska bibehållas genom bevarande och förbättring av naturmiljön. För att nå det målet ska alla EU-länder utse särskilda områden, Natura 2000-områden, som tillsammans ska bilda ett ekologiskt sammanhängande nätverk. Dessa områden innehåller arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. Natura 2000 är viktigt men är i sig inte avsett för små vattendrag. Samtidigt pågår en stor översyn av våra strandskyddsregler såsom den nationella planen för omprövningar av vattenkraftens miljövillkor. Det är av stor vikt att förena höga miljökrav med fungerande förutsättningar för framtidens småskaliga vattenkraft.

Invasiva främmande arter räknas som ett av de absolut största hoten mot biologisk mångfald. De kan också orsaka stora negativa effekter på jord- och skogsbruk samt människors och djurs hälsa. Vi välkomnar regeringens satsning på att bekämpa invasiva arter, men vi anser också att satsningen på 50 miljoner kronor är otillräcklig med tanke på de omfattande samhällskostnader och skador som dessa arter kan orsaka, både ekonomiskt och ekologiskt. Regeringens satsning kompenserar heller inte för dom stora neddragningarna i åtgärder för värdefull natur som gjordes i föregående budget.

Ett modernt strandskydd

Den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen beslutade i juli 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över strandskyddet. Uppdraget innebar att utredaren skulle föreslå författningsändringar och andra åtgärder som medför att strandskyddet görs om i grunden genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck. Uppdraget redovisades i december 2020 och våren 2022 överlämnade regeringen ett lagförslag med syftet att differentiera strandskyddsbestämmelserna. Det föreslogs bl.a. att lättnader i strandskyddet ska gälla i s.k. strandnära utvecklingsområden, att strandskyddsområdet vid små insjöar och smala vattendrag minskas till 25 meter och det blir lättare att få dispens eller upphäva det återstående strandskyddet vid sådana vatten, under förutsättning att fri passage säkerställs. Den dåvarande regeringen föreslogs också kunna meddela föreskrifter om att strandskydd inte ska gälla vid insjöar eller vattendrag som har anlagts eller restaurerats för vissa syften, bl.a. för att vidta klimatanpassningsåtgärder. Det föreslogs vidare att strandskyddet ska stärkas och förtydligas i områden av särskild betydelse för djur- och växtlivet och i områden där bebyggelsestrycket är högt eller efterfrågan på mark för fritidshusbebyggelse är mycket stor. Tyvärr valde dom dåvarande oppositionspartierna att rösta ned lagförslaget som innehöll både lättnader och skärpningar av strandskyddet för att kunna bygga strandnära på landsbygden och bevara växt- och djurliv på land och i vatten.

Cirkulär ekonomi

Vi ser alla hur klimatförändringarna påverkar våra liv mer och mer, och det ligger i vårt gemensamma ansvar att agera och skapa en framtid som är hållbar för kommande generationer. Genom att främja en cirkulär ekonomi använder vi våra resurser på ett

smartare sätt och minskar onödigt avfall. Det här är inte bara positivt för miljön, det skapar också arbetstillfällen och stärker Sveriges position internationellt. I linje med detta har den tidigare socialdemokratiska regeringen antagit flera viktiga reformer – en handlingsplan för plast och en ny förpackningsinsamling med krav på fastighetsnära insamling som har underlättat återvinningen för vanligt folk. Vi har också varit med och drivit på för ett globalt bindande plastavtal. Genom att använda våra resurser på ett mer genomtänkt sätt, minska onödigt avfall och samtidigt skapa arbetstillfällen, stärker vi Sveriges konkurrenskraft och skyddar vår biologiska mångfald.

Livsmedelsförpackningar spelar en viktig roll i det europeiska och det svenska livsmedelssystemet genom att underlätta tillgången till livsmedel och överkomliga priser, minska matsvinnet och skydda konsumenternas säkerhet. Hälften av alla förpackningar som produceras i EU är avsedda för livsmedelsförpackningar. Deras roll har blivit allt tydligare under covid-19-pandemin och den nuvarande globala livsmedelskrisen. Omkring 20 procent av all mat som produceras i EU går till spillo, vilket motsvarar 153,5 miljoner ton matsvinn per år. Samtidigt har Sverige, bland andra länder i Europa, upplevt en aldrig tidigare skådad matprisinflation. Europeiska kommissionen vill nu genom lagstiftning begränsa användningen av engångsförpackningar inom vissa sektorer. Ett sådant beslut kan dock öka användningen av fossil plast och leda till högre CO₂-utsläpp och ökad färskvattenförbrukning, särskilt inom snabbmatssektorn. Denna potentiella förändring sker mitt i en omfattande torka som påverkar Europas jordbruk. Vi välkomnar EU-kommissionens mål att med förnyad lagstiftning dels minska omfattningen av onödiga förpackningar, dels öka möjligheten till återanvändning och återvinning. Men vi anser även att sådan lagstiftning ska underbyggas med vetenskapliga underlag och konsekvensanalyser ur ett miljö- och livsmedelsperspektiv så att vi uppnår ökad klimatnytta med eventuell ny lagstiftning.

Textilhantering och avfallshantering av textilier sker idag på ett sätt som inte är långsiktigt hållbart. Enligt uppgifter från EU-kommissionen ligger det högt på listan över globala miljö- och klimatbelastningar. Den nuvarande regeringen har remitterat förslag om att främja återvinning av textil och separat insamling av textilavfall. Förslaget innebär att medborgare ska sortera textilavfall särskilt, likt övrig återvinning, och kommuner får ansvar för insamling av textilavfallet. Denna förändring är i linje med EU-direktivet som kräver separat insamling av textilavfall från 2025. Vi anser att Sverige bör ligga i framkant när det kommer till att återvinna och återanvända textilier och att öka den cirkulära hanteringen av textilavfall. För oss är det viktigt att kommunerna själva får bestämma hur insamlingssystemet ska utformas, och att de också får uppdrag att informera allmänheten om hur man kan återanvända textil på bästa sätt. Vi följer remissyttrandena av förslaget noggrant.

Elavfall har allra störst påverkan på klimatet och mobiltelefoner ligger i topp. Ändå återvinns väldigt få mobiler idag. Resultatet från olika undersökningar pekar på att det kan ligga mellan 20 och 25 miljoner mobiltelefoner som inte längre används i svenska hem eller på kontor. Vi anser det vara resursslöseri att oanvända mobiler ligger i svenska hem, särskilt eftersom de innehåller material viktigt för nyproduktion och mobiltelefonernas största miljöpåverkan kommer från gruvbrytningen. Elektronik är inte heller en förbrukningsvara som ska återvinnas så snabbt som möjligt. För elektronik är det mer avgörande att förlänga användningstiden för att uppnå maximal miljömässig nytta. Därför vill vi se ett utökat producentansvar och andra cirkulära styrmedel som bidrar till ökad insamling av oanvända mobiltelefoner så att en marknad kan skapas för i första hand återanvändning och sedan återvinning.

Plast är ett användbart material och inom många användningsområden är vi i dag beroende av plasten. Men samtidigt leder produktionen, konsumtionen, nedskräpningen och förbränningen av plast till stora utmaningar för miljön och klimatet. För att bygga ett hållbart Sverige i spetsen för omställningen måste vi minska plastanvändningen, säkerställa korrekt hantering och förbättra återvinningen. Våra stora investeringar genom Klimat- och Industrikivet har både utvecklat avancerade återvinningsindustrier och minskat utsläppen, samtidigt som gröna jobb har skapats. Denna riktning mot cirkulär plasthantering är avgörande för att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland.

Utmaningarna inom bygg- och fastighetssektorn, samt det ökande behovet av nya bostäder, är uppenbara. Byggandet har en betydande inverkan på miljön, från materialhantering till energiförbrukning. Det handlar om att bygga med omtanke, att återanvända material, att förbättra utsorteringen och att vara ansvarsfull gentemot våra resurser så att material inte går till spillo. Såna åtgärder minskar inte bara behovet av nya råmaterial, det främjar också en cirkulär ekonomi. Producentansvaret som idag finns på verksamhetsavfall måste tydliggöras, utvecklas och styras mer mot återvinning. Det behöver finnas tydliga incitament för företag som tillverkar eller erbjuder tjänster som sätter byggprodukter och emballage på marknaden. Vi behöver också stärka drivkrafterna för att återvinna verksamhetsavfallet. Förbättrad spårbarhet av verksamhetsavfall kommer inte bara att optimera återvinningsprocessen utan också försäkra att återvunna material uppfyller de nödvändiga standarderna och öka efterfrågan på återvunnet material. Energiåtervinning bör betraktas som en sista utväg, endast att överväga när materialåtervinning inte är genomförbar. Målet bör vara att minska deponering av byggavfall genom att främja en högre grad av återbruk, som i fallet med glas. Vi vill se över möjligheterna att införa en kvotplikt och stimulanser på återvunnet material vid upphandling av nyproduktion av bostäder för att minska människors påverkan på miljön. Att inkludera användningen av återbrukade material i byggreglerna är också ett steg vi ser som nödvändigt för att främja hållbart byggande och därför finns det ett behov av att se över Boverkets byggregler. Plastens roll i byggsektorn förtjänar särskild uppmärksamhet. Det är av högsta prioritet att understryka vikten av att återvinna plast, givet dess påverkan på miljön och de möjligheter det erbjuder i termer av resurseffektivitet. Genom att sätta dessa åtgärder i verket kommer byggsektorn att ta steg framåt mot en mer hållbar och cirkulär framtid. Den högerkonservativa regeringen har infört en momshöjning på reparationer av kläder och skor. Vi vill istället göra det lättare för konsumenter att reparera och återanvända köpta varor och produkter.

Att driva på den gröna industriella revolutionen i Sverige är en av våra högst prioriterade frågor. Den tidigare socialdemokratiska regeringen tillsatte en kommitté för att utreda inom vilka områden och på vilka sätt ekonomiska styrmedel skulle kunna användas för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi. Utredningen ska inrikta sig på områden med en betydande miljö- eller klimatpåverkan, där styrmedel på ett betydande och samhällsekonomiskt effektivt sätt kan främja en sådan omställning.

Den offentliga sektorn har genom sin storlek möjlighet att göra skillnad och vara pådrivande i omställningen till ett mer hållbart samhälle. Genom inköpsprocesser som genomsyras av hållbarhetsperspektivet och cirkulär ekonomi kan miljö- och klimatpåverkan minskas avsevärt. Sverige ska ligga i framkant och fortsatt vara ett föredöme när det gäller miljöanpassad offentlig upphandling. Därför har den tidigare socialdemokratiska regeringen remitterat en departementsskrivelse med förslag om att göra det obligatoriskt för upphandlande myndigheter att iaktta såväl miljö- och klimat-

hänsyn som sociala och arbetsrättsliga hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen har också givit Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att stärka och utveckla den offentliga upphandlingen så att den i ökad utsträckning bidrar till omställningen till en cirkulär ekonomi. Därmed kan offentlig upphandling bidra till klimatomställningen genom att behoven i ökad utsträckning tillgodoses med giftfria, fossilfria och cirkulära lösningar. Myndigheten ska också ta fram och successivt skärpa kriterierna för upphandling som leder till nollutsläpp från arbetsmaskiner och tunga vägtransporter, samt en vägledning som underlättar upphandling av elektrifiering av transporter och arbetsmaskiner. Upphandlingsmyndigheten ska i sitt arbete samverka med Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Trafikverket och Boverket. Så kan vi använda den offentliga upphandlingen för att göra samhället starkare och mer hållbart.

Miljöbrott och den organiserade brottsligheten

Den tidigare socialdemokratiska regeringen vidtog kraftfulla åtgärder för en ansvarsfull hantering av avfall och för att stävja miljörelaterade överträdelser. Detta markerar en betydande insats i striden mot den organiserade brottsligheten. Forskning och polisens rapporter indikerar en stark koppling mellan miljöbrott och större brottsnätverk. Dessa brott kan leda till allt från ödeläggande bränder till skadliga utsläpp. Alltför många miljöbrott förblir olösta och de påföljder som finns idag är otillräckliga. Ofta är det skattebetalarna som får stå för kostnaden för dessa brott, som när myndigheter och kommuner måste hantera stora mängder illegal dumpning.

De undersökningar och direktiv avseende miljöbrott som initierades av den tidigare socialdemokratiska regeringen utgör kritiska åtgärder för att skydda folkhälsan och vår miljö och bekämpa den organiserade brottsligheten. Vårt fokus ligger på att stoppa de miljöbrott som direkt finansierar organiserad brottslighet. De utredningar om miljöbrott och myndighetsuppdrag som tillsatts av den tidigare socialdemokratiska regeringen är viktiga steg för att minska riskerna för människors hälsa och för miljön och för att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten.

Utredningen om miljöbrott syftar till att ta ett helhetsgrepp om hela kedjan: från att förebygga och upptäcka miljöbrott till att utreda och lagföra dem. Vi vill se över straffen och grunderna för vad som ska ses som grova miljöbrott. Genom att stärka polisens och andra myndigheters mandat hoppas vi få bukt med illegal avfallshantering och återföra ansvar och ordning i avfallshanteringen.

Anslagsförändringar

I en tid då vår planet står inför oöverträffade miljöutmaningar är det av yttersta vikt att vi som nation tar vårt ansvar och agerar proaktivt. Tyvärr har den nuvarande regeringens insatser inom utgiftsområde 20 varit otillräckliga och ofta kortsiktiga. Socialdemokraterna ser med stor oro på denna brist på engagemang och vision hos regeringen och Sverigedemokraterna. Därför föreslår vi en total avvikelse på +880 miljoner kronor för att säkerställa att Sverige står rustat inför de miljöutmaningar vi står inför och för att växla upp klimatomställningen.

En robust och pålitlig miljöövervakning är inte bara en lyx – det är en nödvändighet. Med klimatförändringar som påverkar våra ekosystem och vår biologiska mångfald i snabb takt behöver vi mer än någonsin en detaljerad och regelbunden övervakning av våra naturområden. Medan regeringen har valt att bortse från detta viktiga område, avsätter Socialdemokraterna en extra summa av 30 miljoner kronor under anslag 1:2 för att stärka vår miljöövervakning. Denna satsning kommer att möjliggöra en mer frekvent och detaljerad övervakning av våra naturområden, vilket i sin tur kommer att ge oss bättre förutsättningar att agera snabbt vid eventuella miljöhot.

Våra naturområden är inte bara vackra – de är livsviktiga. De bidrar till vår biologiska mångfald, renar vårt vatten och luft och ger oss en plats för rekreation och avkoppling. Men trots detta har regeringen valt att inte prioritera underhållet av dessa. Inför 2023 halverades skötselbudgeten och nu justeras den upp med enbart 7 procent samtidigt som det ställs krav på att länsstyrelserna ska sköta underhåll av mer värdefull natur. Naturvårdsverket har konstaterat att den kraftiga minskningen i anslaget får konsekvenser i naturreservat och nationalparker i hela landet. Det är ett mysterium hur regeringen och Sverigedemokraterna tänker kring hur länsstyrelserna ska kunna ta hand om ännu fler naturreservat med mindre pengar. Redan i sommar har vi sett varnings- skyltar om trasiga vindskydd, vandringsleder i behov av underhåll och bristfällig sop- hantering. Frågan är vad de långsiktiga konsekvenserna nu blir när det redan ansträngda anslaget ska räcka till att skydda ännu mer natur utan underhåll.

Socialdemokraterna ser detta som en oacceptabel brist på ansvarstagande och avsätter därför en extra summa av 250 miljoner kronor under anslag 1:3 för att bevara och underhålla dessa områden för framtida generationer.

Medan det är viktigt att ta ansvar för de miljöskador som har orsakats i det förflutna, måste vi också vara strategiska i hur vi använder våra resurser. Regeringens över- investering i detta område har kommit på bekostnad av andra, mer akuta behov. Vi socialdemokrater värnar också principen om att förorenaren betalar. Det innebär att ett företag som orsakar miljöskada är ansvarigt för det och måste vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förebygga eller avhjälpa skadan samt ta på sig alla kostnader för detta. Socialdemokraterna väljer därför att omfördela 250 miljoner kronor från anslag 1:4 till andra prioriterade områden.

Klimatförändringarna är inte längre en avlägsen framtid – de är här och nu. Och medan regeringen och Sverigedemokraterna har valt att bortse från detta faktum, är vi redo att agera. Vi avsätter därför en extra summa av 100 miljoner kronor under anslag 1:10 för att stödja MSB och länsstyrelserna med implementering av klimatanpassningsåtgärder.

Förutom att bevara våra värdefulla naturområden måste vi också aktivt skydda dem från potentiella hot. Enligt framstående forskare och miljöorganisationer beskrevs det förra budgetförslaget för år 2023 som ”ett dråpslag mot miljön på bred front”. Denna oro delas av många inom vetenskapssamhället och bland dem som arbetar för att bevara Sveriges unika natur. Regeringens tidigare beslut i BP23 att halvera stödet till värdefull natur har fått långtgående konsekvenser för vår miljö, vårt klimat och vår framtid. Det är inte bara en fråga om att bevara vackra landskap – det handlar om att säkerställa att Sverige kan fortsätta vara ett föredöme när det gäller hållbarhet och miljöskydd.

I det nuvarande budgetförslaget väljer regeringen att lägga tillbaka hälften av dom medel man skar ned. Socialdemokraterna anser att detta är en oacceptabel brist på ansvarstagande från regeringens sida. Vi kan inte stå tysta medan våra mest värdefulla naturresurser hotas av kortsiktiga budgetbeslut. Därför avsätter vi en extra summa av 250 miljoner kronor under anslag 1:14 för att skydda och bevara dessa områden för

framtida generationer. Vi anser att det är vår plikt att säkerställa att vårt lands natur-skatte skyddas och bevaras för kommande generationer.

Industriklivet är inte bara ett initiativ; det är ett av de mest avgörande stegen mot att säkerställa att Sverige når sina klimatmål. För att vi ska kunna minska våra växthusgas-utsläpp i den takt som krävs, måste våra industrier genomgå en omfattande omställning. Industriklivet är just den plattform som ger dem de resurser, den kunskap och det stöd de behöver för att göra detta möjligt. Det är viktigt att förstå att våra industrier spelar en central roll i vår ekonomi. De skapar jobb, driver innovation och är en källa till nationell stolthet. Men de är också ansvariga för en betydande del av våra klimatpåverkande utsläpp. Industriklivet erkänner denna dubbla roll och strävar efter att skapa en bro mellan dessa två verkligheter. Genom att stödja industrier i deras omställningsprocess ser vi till att Sverige inte bara fortsätter att vara en industriell kraft att räkna med utan också en nation som tar sitt klimatansvar på allvar. Det handlar om att skapa en hållbar framtid där våra industrier är både lönsamma och miljövänliga. Det handlar om att säkerställa att Sverige fortsätter att vara en förebild för resten av världen när det gäller att balansera ekonomisk tillväxt med miljömässigt ansvarstagande. När det gäller Industriklivet har tongivande lokala moderata företrädare lagt förslag om att villkora stödet till norra Sverige. Detta är ett djupt oroande och kortsiktigt förslag som riskerar att skapa en djupare klyfta mellan norr och söder. Att koppla stödet till norra Sverige med kärnkraft i söder är inte bara ologiskt utan också skadligt för den nationella sammanhållningen. Sverige behöver en enhetlig och sammanhängande energipolitik som inte ställer olika regioner mot varandra. Socialdemokraterna motsätter sig starkt detta förslag och kommer att fortsätta kämpa för en rättvis fördelning av resurser och stöd över hela landet. Vi anser att varje region har sina unika styrkor och utmaningar, och det är vår plikt som nation att stödja dem på ett rättvist och balanserat sätt. Att villkora stödet på detta sätt är inte bara oansvarigt utan också kontraproduktivt. Medan regeringen och Sverigedemokraterna har valt att inte ge detta initiativ de resurser det förtjänar, är vi fast beslutna att göra det motsatta. Vi avsätter därför en extra summa på 500 miljoner kronor för Industriklivet under anslag 1:18. För oss är detta inte bara en investering i våra industrier utan också en investering i en framgångsrik övergång till en grön och hållbar ekonomi med fler gröna jobb i hela landet.

Den nuvarande regeringens brist på vision och engagemang inom miljö och klimat är uppenbar. De har valt att bortse från de största utmaningarna och istället fokusera på kortsiktiga lösningar som inte tar hänsyn till de långsiktiga konsekvenserna av deras beslut. Det gör Sverige både fattigare och farligare. Socialdemokraterna är fast beslutna att inte låta detta fortsätta. Vi kommer att fortsätta kämpa för en grönare, renare och mer hållbar framtid för Sverige.

Anna-Caren Sätherberg (S)

Johan Löfstrand (S)

Joakim Järrebring (S)

Tomas Kronståhl (S)

Malin Larsson (S)

Jytte Guteland (S)

Sofia Skönnbrink (S)